

סיכונים תוצאות פעולותיו של ישראל כץ כשר-הרווחה בממשלת הליכוד שואף לאפס. תחת להימלט בצורה מכובדת מפרק אומלל זה בחייו, הצטרף האיש בעל חזות הפנים הסימפטית, המחייך כל הזמן, ל-רשימת-נפל אחרת.

כץ, שפן פוליטי אמיתי, בעל רקע צבאי מפורק, אדם שבגד בעקרונות שעליהם הוסכם בד"ש לפני שהצטרפה לממשלת הליכוד, מותיר אחריו אדמה חרוכה בתחום התברתי.

הפער בין העשירונים העליונים והתחתונים הועמק. בעלי ההון היטיבו את מצבם. העניים הפכו עניים יותר, והצטרפו אליהם בני המעמד הבינוני-נמוך. האינרפלציה היא בת שלוש ספרות והאבטלה במשק היא גורם דומיננטי לירידה הרבה מישראל. על עלייה כמעט שאין מה לדבר.

באופן שיטתי לעיתונאים. כץ טען, שהוא חש עליונות על חברי הממשלה האחרים ביגלל השכלתו האקדמאית והכשרתו ה-מיקצועית, אך קולו כימעט ולא נשמע בה. כל עימות שלו עם שרי-האוצר הסתיים בהפסד שלו. דו"ח של הביטוח הלאומי, שפורסם לאחרונה, מלמד ש-מיספר העניים גדל. אם מוסיפים לכך את אחוזי המובטלים במשק, הרי כישלוננו של ישראל כץ מושלם. לראשונה, מאז המיתון של אמצע שנות ה-60, מדובר על אבטלה של ממש וירידה ריאלית של כארבעה אחוזים בשכר המשולם לשכירים.

כשהתנועה הדמוקרטית נותרה עם שלו-שה שרים וארבעה ח"כים, לא אבה השר להתפטר, למרות שכל הלובי שלו כבר נואש ממנו. האיש שטען שאינו זקוק למישרה ממשלתית, ושעל פי הכשרתו הוא מסוגל לעשות דברים אחרים ובהצלחה

השר כץ עם ח"כ פרוש
התברג היטב במימסד

ואם אניע למסקנה, שאינו מסוגל לקדם דברים, או שאסור לי להתפטר יותר, לא אשב עוד בממשלה. בשום פנים ואופן איני רואה בפוליטיקה מסלול חיים." (ידיעות אחרונות 8.6.79).

כץ גימק באותה כתבה את הסיבה לאי-התפטרותו מהממשלה, למרות שאינו שבע-רצון מהשיגיה בתחום הרווחה. לדעתו, כך אמר, יש חשיבות לכל קול יוני בישיבות הממשלה. שטויות אלה אמר כץ בזמן שבגין חיסל במו ידיו, בעזרת מתנחלי שרון, את רעיון האינטגרציה, וברבורי ד"ש בוועדת חוק וביטחון לא היוזו אפילו מתנחל אחד ממקומו.

בנובמבר 1979 הצליח בגין למנוע את התפטרות המרכבה הקואליציונית, ואת ארליך החליף יגאל ("אין לי") הורביץ. בתום ישיבת הקבינט הכלכלי הראשונה הודיע הורביץ על סידרת גזירות כלכליות מדהימות, "למילחמה באינפלציה". העלאות המחירים הדרסטיות של מוצרי היסוד ה-מסובסדים, המעלות את האינפלציה, למר-בה האירוניה לשיאים חדשים, ובני שכו-נות בירושלים יצאו לרחובות להפגנות אלימות.

אמר, בהקשר זה, השר כץ בסוף אותו שבוע דרמאתי בראיון לרפאל בשן: "אין לי ספק, כי קיימים אלמנטים פוליטיים שאנו מכירים אותם היטב, המנצלים את המצב ומסיתים את האנשים לצאת לרחו-בות". זה כל מה שהיה לכץ לומר על גזירות הורביץ, ואף לא מילה אחת על כך שהם זירזו את התפיצות חבית-הנפץ של הפער התברתי.

שאל אותו רפאל בשן בעוקצנות: "יש הטוענים כי ויתרת על הגשמת כמה מן הרעיונות שלך בתחום הרווחה ובטיפול בשכבות המצוקה בגלל רצונך העז להמ-יך ולשבת בממשלה. האם זה נכון?"

כץ הרים קולו והשיב: "אין לך דברי-הבל גדולים מאלה! היו לי הרבה פיתויות לעזוב את הממשלה, אך נשארתי בה, כדי שאוכל לשמור על ההישגים הקיימים בתחום הסוציאלי ולדחוף קדימה פרויקט-טים לטווח-ארוך. זה מה שמחזיק אותי בממשלה. זה הפיתוי - ולא הכיסא." (ידיעות אחרונות 23.11.79)

"הנה, אני פורש"

שרי-הרווחה לא התפטר, כידוע, גם בי-תקופת הורביץ, כשתקציב מישרדו קוצץ שוב. עיתונאים יודעים לספר, שמדי פעם היה לוחש באוזניהם, שהנה הוא עומד להטיל פצצה, ולהודיע על התפטרותו בי-עקבות כשלונות הממשלה בתחום החב-רתי. אך בסופו של דבר לא התפטר השר, והעיתונאים חדלו מלהתייחס ברצי-נות לאיומי הפרישה שלו. לפני שנה גרם לכינוס מועצת התנועה הדמוקרטית, כדי לדון בפרישה מהממשלה, אך לבסוף חזר בו מרעיון ההתפטרות.

כץ התמיד להופיע לישיבות הממשלה, ונהג לרשום בצורה מסודרת את הנאמר בה. לפני כחודש חשף נחום ברנע מדבר את העובדה ששרי-הרווחה נהג להדליף

(המשך מעמוד 13)
ש"ישראל השניה" היא חבית-נפץ המא-יימת להתפוצץ בכל רגע, ושיש לתת את הדעת לפיתרונות מהירים לבעיה. הרו"ח הזה דחף את כץ אל מרכז הבמה הסוליטית. שנת 1977 הייתה שנה רעה מאוד למערך, ורבים נטשו או את תנועת-העבודה, תנועה חדשה, שזכתה לאהדה ציבורית רבה, ד"ש, הצליחה לגרור אליה את הד"ר כץ, והוא ניסח את סעיפי המצע החברתי של ד"ש, שפתחו את מצע ד"ש בבחירות הקודמות. מצע ד"ש, שהיום נראה כבדיחה טלפה, נפתח ברישה לתת עדיפות לאומית ל-בעיות חברה על-ידי הקמת מישרד לרו-חה חברתית וטיפול ממלכתי מיוחד בי-איזורי מצוקה מוגדרים.

"אני פועל על-פי מצפוני"

הצטרפות כץ לד"ש היתה סימן רא-שון להתמנותו. ד"ש, הרכב לא-ברור של ימין ומרכזימין, לא היתה יכולה, מסיבות אובייקטיביות, להציג פיתרון רא-דיקלי לבעיה שכץ היטיב כלי-כך לאבחן. כישלון כץ מדוע נטש את תנועת ה-עבודה הסוציאליסטית (לפחות על פי דג-לה), הסביר שהגיע לד"ש משום שאמס בריקבון ובהתאבנות של המערך, כעבור ארבע שנים, לצידו של דיין אמר: "מעולם לא הייתי ד"שניק טהור".

המוחאם לענייני חברה, שכל חייו הוקי-דשו לתחום האקדמי לא נבחר ח"כ מטעם ד"ש. יתכן שהיה חוזר שוב לתחום עיסו-קיו הקודם, אך חודשים אחדים אחרי ה-בחירות 1977 הצטרפה (או ליתר דיוק זחלה) ד"ש לקואליציה ובין התיקים ש-המתנו לה היה תיק הרווחה. לובי של עובדים סוציאליים ואנשי תנועת עורד-דחפו את כץ למישרה.

בעוד כץ מחמם את כיסאו ומחפש מנכ"ל למישרד החדש, הודיע שרי-האוצר-דאן, שימחה ארליך, על שורת צעדים כל-כליים, שכונו בקיצור "הליבראליזציה", בהשראת פרופסור מילטון פרידמן. בעיק-בותיהם נספגו (כרגיל) השכבות החלשות מאותם עשירונים שחץ היה שליחם.

השר כץ לא התפטר. מי שכונה פעם על-ידי פנחס ספיר, "עוכר ישראל", ביגלל המימצאים שהציג, התברג היטב במימסד. בדיעותיו הרדיקליות בנושא הפער ה-חברתי חלה מטאמורפזה. בראיון לדרור רזונבלום עדיין נשמע כץ אופטימי, למרות צעדי ארליך, הוא האמין שביכולתו לשנות את מצבם העגום של עשרות אלפי מאכלסי-העשירונים התחתונים. בסוף הראיון הוא אמר: "אני מקווה שבסיום תפקידי יהיה אפשר לומר, שהמצב הכלכלי שופר תוך כדי מצבם הפערים והעלאת איכות-החיים בארץ." (הארץ 11.11.77)

"הצלחתו" של ארליך כמעט וגרמה לי-משבר ממשלתי. האינפלציה הרקיעה שחי-קים, תקציב מישרד-הרווחה קוצץ, ובעיק-בותיו הורעו תנאי השירותים הניתנים למטפלי המישרד. כץ, שעדיין האמין ביכולתו לשנות דברים, אמר בכתבת דיוקן ילוסי: "אני פועל על פי מצפוני"

השר כץ נופע
רצון עז לשבת בממשלה

כל פיתרונות דיור מהפכניים לא הוצעו לאלפי חסרי קורת-גג. כספים, שהיו דרכם רים להגיע לשכונות המצוקה, מצאו דרכם להתנחלויות בשטחים הכבושים.

הייקה הטיפוסי הזה לא יוכל להימלט מאחריות, משום שהוא היה שותף מלא בדרג המבצע, אך לא עשה דבר ולא תי-ריע בפני הממשלה על המצב הנואש של "ישראל השניה". נדמה שהתפקיד, המעמד, הכסא, הסיחו את דעתו מהמתרחש בארץ, ובהדרגה הוא ניתק עצמו מהמציאות ה-יומיומית ומאלה שבחור בו.

כמהופנט, מסתובב היום הד"ר ישראל כץ בזירה הפוליטית ומחפש שותפים ל-הרפתקה חדשה. גנרל שתוס-עין ועוד כמה פליטים פוליטיים הם חבריו למערכת-הי-בחירות הקרובה לנכסת העשירית. הוא כבר שכח את חבית-הנפץ שגילגל למרכו הבמה הפוליטית בראשית שנות ה-70, והוא אינו מוכן לראות שהפחית מתקצר, "המומחה" (למה?) אינו יכול לוותר על ישיבות יום א' של הממשלה בירושלים, וכל מי שבקי בחיים הפוליטיים בארץ לא יתפלא אם יראה את הד"ר ישראל כץ ממשיך למלא סינקסיר-שימות מישיבות הממשלה הבאה.

בן-ציון ציטרין